

Medvekaland

1944-et írtunk. Végre megkaptuk a nyári vakációt. Jött is a levél a bátyámtól, aki a Mária-völgyi Erdőgondnokságnál vezető beosztásban tevékenykedett. Gyere, van lehetőség egy kis munkára. Mint gimnazista fiú felültem a vonatra. A vonat Óradnáig ment. Onnan szekérrel mentem, 17 km-re Mária-völgyre. Mária-völgy a Radnai havasok lábánál terült el. A ruszin favágók már befejezték a Gázs völgyében a favágást, otthagyván mintegy 26-27 ezer m³ fenyőörönköt. A faanyag lekérgezett állapotban alig fért el a vágásterületen. Kérgezés után a kiszivárgott gyanta rászáradt a fára és ez által fényessé és síkossá vált. Szálláshelyül a favágók „kalibáját” vettük igénybe. A kör alakú építmény közepén nagy lyuk tátongott, ahol a tűz lángja és a füst távozott. Körben lábakon fekvőhelyek voltak kialakítva, jegenye- és lucfenyőgallyal letakarva. Tudni kell, a fenyőlomb illatát egyetlen élősdie sem kedveli, ilyen szempontból szinte sterilnek mondható. A munka napi 500 m³ fa felvétele különböző jelzések használatával. Ezt a munkát egy hatagú csapat végezte. A munkahely a falutól 18 km távolságra volt. A Vörös patakon (a hideg Szamos mellékága) kellett felfelé haladni, onnan nyílt jobbra a Gázs völgye. A völgy keskeny és szűk volt, meredek, égis tornyosuló sziklakibúvákkal. Itt dorongfából áthidalással az utat a patak fölött vezették. Tovább haladva az út is megszűnt, és kezdődött a nagy tarvágás, amelynek az oldalában volt a „kaliba”, a szálláshely. A hátizsákban cipelt elemőrsiát egy csomag dohány egészítette ki. A dohány szerintem az aranyál is többet ért. Kérkezésünk után nemsokára megjött a havasról egy csobán (juhász) egy nagy sajttal, amiért dohányt adtunk. Közölte, hogy éjjelenként egy medve dézsmálja a juhokat, meg kellene ijeszteni, és kéri az erdész urat jöjjen föl egy éjszakára. A juhász jól tudta, hogy az a havasi legelő, ahol ők a juhnyáját járatták, az kormány-vadászterület. Itt medvét és egyéb csülkös nagyvadat lőni nem szabad. Másnap délután Palatkás erdősszel elindultunk a völgyön felfelé. Palatkás bácsinak az első világháborúból visszamaradt francia Manlicher hadi, golyós szolgálati fegyvere volt. Elhagytuk a véderdőt, és kiértünk a havasi legelőre. Továbbhaladva megtaláltuk a hegyerinc olda-

lán létesített esztenát (juhászatot). Hadseregnyi kutya fogadott minket iszonyatos ugatással. Majd előkerült a főcsobán (főjuhász), és csendre intette a kutyákat. Egyik-másik kutyából hátul ugatás közben csak úgy spriccelt a feleslegesen elfogyasztott tejsavó, hiszen mást sem ettek. Némelyik csontig lesóványodott pára csak fekvé tudott ugatni, jártányi ereje sem volt. A kutyasereg elítje kint járta a havasi legelőt a juhokkal. Az eszténa több kaliba félkör alakban. A juhok részére éjszakai szálláshelyül fenyő rúdfából összetákolt karám szolgált. A tejfeldolgozás céljából középtájon nagy kormos üst, mellette a sajt érleléséhez szükséges, polcokkal ellátott, szellős, különálló építmény. A juhászok, főleg fiatalok, bátor legények, nagy karimájú kalapot viseltek. Ingük kendervászonból készült. A kalap és az ing vajban volt kifőzve az eső és az élősdiek ellen. A havasokban ugyanis naponta többször is esik az eső. Gyönyörű, tiszta időt fogtunk ki, ami itt fent eléggé ritkaságszámba megy. Szemet gyönyörködtető égszínkék ég alatt, a távolban, a havas legmagasabb csúcsa, a Korongyos-tető. Felénk nagy kiterjedésű havasi legelő. A völgyekben haragos sötétzöld színű törpefenyő-foltok. Mindebben a szinkavalkádban az áfonya kékes színe tarkállott. Sziklabérccek, kibúváások törték meg a nagy egyenletességet. A lemenő nap sugarai az egész tájat pillanatok alatt rózsaszínűvé varázsolták. A természet gyönyörű szép színpada tárult elénk. Nincs a látágon olyan technika, amely ezt a látványt meg tudná ismételni. A kalibánk a tanyától mintegy 40 lépésnyivel feljebb volt. A szokásos tűz égett előtte. Leszállt az est. A szép csillagos ég alatt nagy csend uralkodott. A csendet időnként egy-egy kolomp hangja törte meg. A szunnyadó tűz parazsa pattant, jelezvén az elhamvadást. Igyekeztem ébren maradni, de ahogy néztem a szunnyadó tüzet, az álmoság eluralkodott rajtam, szemeim akaratlanul is lecsukódtak. A medve tudta jól, hogy mikor következik be a legalkalmasabb idő a portyázásra. A málna és az áfonya még nem érett. A bocsokat is el kellett látnia élelemmel, ezért fanyalodott rá a birkahúsrá. De lehet az is, hogy vérmedve volt, valamilyen sebesülés során olyan maradandó testi sérülést szenvedett, hogy a fennmaradás szempontjából a

könnyebb táplálékszerzést választotta. Napközben a törpefenyvesekben tartózkodott. A csapáson elindult az eszténa felé. A kitaposott úton nesztelenül közelítette meg a karámot. Nem is volt baj addig, míg odaért. Senki sem vette észre, de amikor a karám kerítésén beugrott, a nagy súly alatt az megreccsent. Ettől a birkák ijedten menekültek, szinte agyontaposták egymást. Hóna alá kapott egyet közülük és igyekezett kifelé. Ekkor a kutyák éles vonnyításba, nagy ugatásba kezdtek. A bátrabbja a karám felé rohant. A juhászok nagy ordítással – „ursu, ursu” – üszkös fadarabokat dobáltak a karám felé. A látvány tűzijátékhoz volt hasonló. Palatkás bácsival rohantunk a helyszínre. Nagyméretű villanylámpa volt nálam. A medve még mindig a karámban volt. Lámpa nélkül is látni lehetett egy sötét foltot. Rávilágítottam, s ekkor megdörrent a karabély nagy füstös lángot okádvá. A medve artikulátlan hangot adott ki, és eldobta a birkát. Már éppen a karám kerítésén igyekezett kifelé, mikor még egyszer megszólalt a mordály. Az egész havas visszhangzott. Erre a kutyák felbátorodtak, és nagy nyüszítéssel, ugatással üldözték a medvét egy darabon. A nagy csetepaté után a juhászokkal kiértékeltek az eseményt. Én még sokáig remegtem az izgalomtól. Palatkás bácsit korholtam, hogy miért nem célzott jobban, hátha a medve ottmaradt volna. Csak annyit mondott, hogy nem szabad itt medvét lőni. Újfent síri csend borult a tájra. A tűz a kalyiba előtt kialudt. Úgy ruhástul, bakan-csostul végigfeküdtünk a fenyőtűleveles földi fekhelyen. Egy darabig hallucináltam. Újból lejártszódot előttem az egész esemény, majd elaludtam. Pirkadatkor, mint mindig, az esztenán elkezdődött a napi munka. Mi is felkeltünk, és megnéztük a medve menekülési nyomát. Helyenként a kutyák által kitépett szőrzetet találtunk. Elbúcsúztunk a juhászoktól, és mentünk vissza a munkahelyre. Hét végén beállított a főcsobán egy nagy juhsajttal és újságolta, hogy a medveijesztgetés hatásos volt, mert az állat azóta nem jelentkezett. Lehet, hogy Palatkás bácsi mégis csak jól célzott? Ez volt életem első medvekalandja, ami felejthetetlen élményt hagyott bennem. Mai napig is szívesen gondolok a gyönyörű erdélyi havasokra, ahol hosszabb időt töltöttem, és a megijesztett nagy barnamedvére.

Schneider Ede Géza